

Rehabilitering og palliation - fra forskning til praksisorienteret kvalitetsudvikling

Rehabilitering og palliation – fra forskning til praksisorienteret kvalitetsudvikling

Forfattere: Cecilie Lindström Egholm og Rikke Vittrup
Redaktion: Mogens Hørder og Ann-Dorthe Zwisler
Copyright © 2019
REHPA, Videncenter for Rehabilitering og Palliation

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til REHPA.

REHPA, temanotat nr. 6
Oktober 2019

Forside: Lavet via www.wordart.com

REHPA, Videncenter for Rehabilitering og Palliation

Vestergade 17
5800 Nyborg
Telefon 21 81 10 11
Mail: rehpa@rsyd.dk
www.rehpa.dk

REHPAs temanotater sammenfatter drøftelser og perspektiveringer på specifikke emner, som bliver drøftet i Advisory Board. Temanotaterne fungerer som afsæt for REHPAs videre arbejde med strategi, fokus og handling.

Temanotaterne udkommer ad hoc som elektroniske dokumenter og kan downloades fra www.rehpa.dk.

Indhold

Indledning.....	4
”De Nationale Mål for Sundhedsvæsenet” som afsæt for temaet.....	4
Oplæg ved de to Advisory Board møder.....	5
Anbefalinger fra Advisory Board vedr. REHPAs rolle	5
Kompetenceudvikling og læring i kvalitetsudvikling i fokus	6
Organisation og ledelse med fokus på kvalitetsudvikling.....	7
Fokus på behov og efterspørgsel på kvalitetsudvikling	7

Indledning

Kvalitetsudvikling står højt på den sundhedspolitiske dagsorden, og det er vigtigt at REHPA, som videntcenter, følger med i såvel teori som praksis. Ved Advisory Board-mødet i maj 2018 blev en triologi af møder igangsat med kvalitetsudvikling som tema. Det første møde fokuserede på kvalitetsudvikling af rehabilitering og palliation i bred forstand, og Advisory Boards drøftelser og råd til REHPA fra dette møde er samlet i Temanotat nr. 5¹. De to opfølgende møder, i november 2018 og juni 2019, satte fokus på kvalitetsudvikling af rehabilitering og palliation ud fra hhv. et praksisorienteret og et læringsperspektiv. Advisory Boards anbefalinger til REHPAs mulige roller ved kvalitetsudvikling ud fra disse perspektiver er her samlet i ét temanotat.

”De Nationale Mål for Sundhedsvæsenet” som afsæt for temaet

De Nationale Mål for Sundhedsvæsenet (2018) har dannet udgangspunkt for drøftelserne gennem alle tre møder, og især i forhold til drøftelserne af kvalitetsudvikling fra et praksisorienteret perspektiv. I De Nationale Mål for Sundhedsvæsenet understreges, at det i de kommende år er essentielt at styrke arbejdet med den lokale forankring af målene gennem lokalt definerede mål og indsatser – både i regioner og kommuner og i samspil mellem aktører. Dette har også relevans for REHPAs arbejde, selvom det kan være vanskeligt at se rehabilitering og palliation ind i målene.

Kernen i De Nationale Mål for Sundhedsvæsenet er, ligesom for de øvrige elementer i Det Nationale Kvalitetsprogram, at skabe større værdi for patienten/borgeren. Advisory Boards formand, Mogens Hørder, satte dog spørgsmålstegn ved, om der er et skisma mellem dét, vi er optagede af i forhold til kvalitetsudvikling, og den virkelighed der er? Han henviste til, at netop dette synspunkt var klart fremhævet i det første af de tre møder i trilogien om kvalitetsudvikling - og som det fremgår af TEMA-notat nr. 5.

Brugerperspektiver er derfor vigtige elementer at inddrage i diskussionerne af praksisnær kvalitetsudvikling, og her ses en tydelig trend for systematisk patientinddragelse ved hjælp af *Patient Reported Outcomes* (PRO). REHPA har fingeren på pulsen i denne udvikling, med et fokus på brugen af PRO som en del af 2025-strategien. Konkret er der igangværende initiativer på hjerterehabiliteringsområdet og i forhold til kommunal kræftrehabilitering.

Mogens Hørder understregede derudover, at kvalitetsudvikling internationalt set har et stort fokus på læring – især på læring der kan forankres i praksis. Kvalitetsarbejde er på vej fra at have fokus på kontrol til at have fokus på læring. Det Nationale Kvalitetsprogram tager fat på dette gennem et af de øvrige kernelementer: initiativet med *Læring og Kvalitetsteams* (LKT). Professor Karen la Cour fortalte kort om de igangsatte aktiviteter i REHPAs uddannelsesgruppe, som tager fat på

¹ <http://www.rehpa.dk/wp-content/uploads/2018/11/Temanotat-5-Kvalitetsudvikling-final.pdf>

læringsperspektivet fra flere vinkler, ikke mindst ved at opbygge et koncept for læring i kommunerne.

Oplæg ved de to Advisory Board møder

Udover oplæggene om kvalitetsudvikling på mødet i Advisory Board maj 2018 (beskrevet i TEMA-notat nr. 5), blev der ved november 2018-mødet holdt to oplæg - denne gang om praksisnær kvalitetsudvikling - som gav perspektiver på både at bruge PRO, og på læring som forankres i praksis:

- *PRO i relation til kræftrehabilitering på tværs af kommuner og regioner - en case* ved Pernille Envold Bidstrup, seniorforsker, psykolog, ph.d. og leder af forskningsgruppe, Kræftens Bekæmpelses Center for Kræftforskning.
- *PRO i relation til det specialiserede palliative felt - hvad er udfordringen?* ved Mogens Grønvold, professor, overlæge, leder af forskningsenheden, Palliativ Medicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital.

Ved mødet i maj 2019 blev der holdt fire kortere oplæg, som fra forskellige vinkler belyste læring, dannelse og uddannelse samt koblingen til kvalitetsudvikling.

- *Læring, kompetenceudvikling og dannelse i et idéhistorisk perspektiv* ved Jens Erik Kristensen, lektor, idéhistoriker, DPU, Aarhus Universitet.
- *Forskningsbaseret viden og kvalitetsudvikling* ved Helle Timm, professor, REHPA.
- *Omsætning af forskningsbaseret viden til praksis – med speciel fokus på udfordringer* ved Claus Vinther Nielsen, klinisk professor, læge, DEFACTUM, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet.
- *Læring og kompetenceudvikling i et praksisperspektiv* ved Lisbet Due Madsen, hospiceleder, cand.cur., sygeplejerske, Arresødal Hospice.

Anbefalinger fra Advisory Board vedr. REHPAs rolle

Samlet set fungerede oplæggene som kick-off for drøftelserne i Advisory Board om REHPAs rolle i arbejdet med at understøtte og fremme kvalitetsudvikling af rehabilitering og palliation. Et gennemgående tema i drøftelserne var en stor betoning af samarbejdet med praksis, i alle sektorer i sundhedsvæsenet – og ikke mindst at understøtte samarbejde på tværs af sektorer, hvor REHPA kan have en særlig rolle at udfylde. Dette er i fin overensstemmelse med REHPAs 2025-strategi, hvor både brugerinddragelse og netværksarbejde prioriteres.

Advisory Board pegede på tre hovedområder, hvor man ser, at REHPA enten kan understøtte eller spille en særlig rolle, når det handler om kvalitetsudvikling af rehabilitering og palliation i praksis:

- Fokus på kompetenceudvikling og læring for kvalitetsudvikling
- Organisation og ledelse med fokus på kvalitetsudvikling
- Fokus på behov og efterspørgsel for kvalitetsudvikling.

Disse beskrives nærmere i det følgende

Kompetenceudvikling og læring i kvalitetsudvikling i fokus

Kompetencer og læring er tæt forbundet med forandring og forbedring af praksis, og REHPA kan med fordel sætte ekstra ind for at understøtte og supplere igangværende kompetenceudviklende og lærings-initiativer i de rehabiliterende og palliative felter.

- **Redskaber og modeller til udvikling af praksis.** En af REHPAs roller kan være at forsætte arbejdet med at udarbejde og formidle redskaber og modeller, som praksisfeltet kan anvende ved praksisnær kvalitetsudvikling. Fx er der et stort behov hos kommunerne for støtte til, hvordan man griber udvikling an, hvilket med fordel kan ske i samarbejde med forskere. REHPA kan understøtte sådanne forsker–praktiker-partnerskaber. Advisory Board foreslår, at en håndbog ala Sundhedsstyrelsens *Samarbejde mellem forskning og praksis på forebyggelsesområdet* vil være meget anvendelig på rehabiliterings- og palliationsområdet. REHPA kan endvidere sætte fokus på mulighederne ved, at praktikere, forskere og ledere udvikler modeller sammen i kommunalt klyngearbejde, og endelig kan REHPA bidrage ved at udvikle modeller for forskningssamarbejder på tværs af kommunale klynger.
- **Principper bag metoder.** Der lægges mange spørgeskemaer og kvalitetsudviklingsmetoder mv. frem uden at modtagerne forstår principperne og har forudsætningerne for at opfylde dem. REHPA kan bidrage ved at *beskrive principperne* bag fx brug af PRO-spørgeskemaer og andre metoder for kvalitetsudvikling af rehabilitering og palliation.
- **Dannelse som en del af uddannelse.** Jens Erik Kristensen italesatte i sit oplæg, at uddannelse og kompetencer kan have gavn af at suppleres med et øget fokus på dannelse, da man som fagprofessionel også tager sig selv og sin væren med i omsorgen for patienten/borgeren. Advisory Board drøftede, at REHPA har en mulig rolle netop ved at sætte fokus på, hvad det fordrer hos fagprofessionelle at arbejde med borgere indenfor rehabilitering og palliation. Fx er der behov for at understøtte en øget bevidsthed hos de studerende (især unge studerende) på både det strukturelle samfundsmæssige niveau (hvad skubber os i en bestemt retning?) og på det personlige niveau (identitetsdannelse og relationskompetence). REHPA kan bidrage til at synliggøre vigtigheden af dette, herunder at bidrage til at beskrive modsætninger og relation mellem begreberne dannelse og kompetencer med særlig fokus på rehabilitering og palliation.
- **Didaktisk fokus.** Hvordan tilegner man sig bedst den viden, kompetence og dannelse, som er nødvendig indenfor professionelt arbejde med rehabilitering og palliation? REHPA kan have

en rolle i at udvikle modeller for, hvordan man lærer på bedste vis, hvilke med fordel kan udvikles i samarbejde med pædagoger/psykologer. Et eksempel er at skabe fokus på læringsrum med situeret læring og mesterlæring. Et andet eksempel er at få ildsjæle løftet frem og knyttet netværk til dem gennem brobyggeri.

Organisation og ledelse med fokus på kvalitetsudvikling

Læring og kompetenceudvikling for udvikling af praksis kræver rum og tid, og ledelsen har en vigtig rolle i at skabe dette i dagligdagen. Det er samtidig vigtigt at have – og skabe – forståelse for den kollektive proces, som kræves for at forandre praksis. Samskabelse og læring på tværs, men også at turde udfordre hinanden er nøgleområder, som REHPA kan tage fat i.

- **Regional videndeling.** Flere af Advisory Boards medlemmer oplever et behov for at kunne dele og indhente vigtig læring med henblik på at bruge 'best practice' til udvikling af sin egen organisation. REHPA kunne overveje at skabe en platform, hvor kommuner kan dele viden fra udviklings- og uddannelsesprojekter samt gode eksempler fra praksis - fx via mulighed for præsentation af kommunale og regionale projekter på REHPAs hjemmeside og gennem formidling via REHPAs nyhedsbrev.
- **Netværksunderstøttelse.** REHPA kan understøtte læring og kompetenceudvikling ved at være vært for workshops og netværk – både til praksis og forsknings- og udviklingsprojekter. Dette ligger i tråd med de aktiviteter, som allerede foregår i REHPA, så det er om at fortsætte det gode arbejde og se på, om konceptet evt. kan udvikles yderligere.
- **Forskningsprojekter i samarbejde med praksis - aktionsforskning.** REHPA kan have en mulig rolle i at understøtte aktionsforskningsprojekter med afsæt i de rehabiliterende og palliative felters behov, og som foregår i et tæt samarbejde mellem forskning, praksis og borgere. Dette med henblik på at skabe bedre rammer for læring og kompetenceudvikling hos ledelse og medarbejdere og at skabe gode muligheder for implementering af ny viden i praksis.
- **Ledelsens betydning for læring.** REHPA har en mulig rolle ved at sætte fokus på betydningen af ledelsesopbakning ved læring og kompetenceudvikling i praksis, hvilket harmoniserer med ledelselementet i *Det Nationale Kvalitetsprogram*. Et sådan arbejde kan med fordel ske i samarbejde med organisationsforskere. Advisory Board pegede på, at kommunale ledere desuden har brug for *materiale*, der kommunikerer om kompetenceudvikling og implementering.

Fokus på behov og efterspørgsel på kvalitetsudvikling

Udover de mere overordnede råd og anbefalinger, pegede Advisory Board også på konkrete ønsker og behov, som kan identificeres i forbindelse med læring og kompetenceudvikling for kvalitetsudvikling indenfor rehabilitering og palliation.

- **Eksisterende uddannelse indenfor rehabilitering og palliation.** Som en del af arbejdet med at afdække hvilken viden og kompetencer, der skal til for at kunne udøve rehabilitering og palliation (jf. punkt ovenfor), kan REHPA med fordel kortlægge, hvilke uddannelser der allerede findes indenfor rehabilitering og palliation i Danmark, som ene fokus eller som del af curricula. Kortlægningen, som også bør beskrive indholdet i undervisningen, kunne med fordel ske i samarbejde med uddannelserne på området.
- **Opsamle viden ved (fortsat) at udarbejde scoping reviews.** Som videntcenter har REHPA en vigtig opgave i at samle eksisterende viden og gøre den tilgængelig, fx ved hjælp af scoping reviews. Denne viden kan anvendes både som et afsæt for læring og som motiverende faktor for udvikling af praksis.
- **At kende det fremtidige behov.** En forudsætning for at kunne tilbyde rehabilitering og palliation af god kvalitet er at de strukturelle forhold er på plads, og størrelsesordenen på disse ting afhænger af, at behovet for ydelserne kan skaleres til det faktiske behov, og det er derfor nødvendig at kunne estimere fremadrettet behov. REHPA kan bidrage til dette ved at anskueliggøre det fremtidige behov for rehabilitering og palliation i Danmark, fx ved statistisk fremskrivning af populationer.
- **Overblik over sundhedsaftaler.** Advisory Board peger på et behov for opdatering af REHPAs rapport *Rehabilitering og palliation i tværsektorielle aftaler* med de nye sundhedsaftaler. Aftalerne er vigtige i forhold til den praksisnære kvalitetsudviklingen af området, og i nogle regioner er palliation fx ikke nævnt.
- **Social ulighed.** Boardet drøftede, at REHPA har en særlig opgave i at understøtte at kvalitetsudvikling bliver for alle socialgrupper med særligt fokus på inddragelse af socialt udsatte. Dette stemmer godt overens med de formulerede fokus i REHPAs 2025-strategi.
- **Systemets krydspres og feltets ressourcebehov.** REHPA kan have en potentielt vigtig rolle ved at sætte fokus på det krydspres de professionelle i sundhedsvæsenet står overfor i forhold til at løfte kvalitetsudvikling indenfor de nuværende rammer. Det eksemplificeres blandt andet ved muligheden for at følge op på de erfarede behov hos patienter og pårørende, som fx synliggøres via PRO.

Advisory Board foreslår, at REHPA regelmæssigt følger op på i hvilken udstrækning og på hvilken måde, REHPA har taget initiativ eller på anden måde har støttet praksisfeltet på de tre indsatsområder.

Vestergade 17
5800 Nyborg
21 81 10 11
rehpa@rsyd.dk
www.rehpa.dk

 www.facebook.com/REHPA.DK

 www.twitter.com/rehpa_dk

 www.linkedin.com/company/3306677